

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 27 mars 1901, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande åstadkommandet af förbättrade uppgifter om rikets in- och utförsel af varor.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 139, hvilken motion blifvit till utskottet hänvisad, hemställer herr *H. Hedlund*, »att Riksdagen, med uttalande af önskvärdheten af att dels månatliga preliminära uppgifter om den hufvudsakliga utförseln och införseln jemte dess värde och dels en årlig serie tidigt utkommande, preliminära eller definitiva statistiska meddelanden, lämpliga för belysande af de allmänna ekonomiska förhållandena, vore att tillgå, ville aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en utredning af möjligheterna för sådana publikationers åvägabringande samt, derest af utredningen framginge, att publikationerna i fråga utan afsevärda svårigheter och kostnader kunde komma till stånd, låta vidtaga de åtgärder, som äro nödiga för utarbetande och utgifvande deraf».

Motionären anför till stöd för sin hemställan, hurusom vid flera tillfällen under de sist förflutna åren med afseende på vår finansiella ställning förhållanden yppat sig, hvarpå vi ingalunda varit vederbörligen beredda. Att detta kunnat inträffa, berodde,

säger han, i hufvudsaktlig grad på den ofullkomliga kunskap, vi ega om den s. k. handelsbalansen eller förhållandet mellan införseln och utförseln värden. De månatliga uppgifter, som kongl. generaltullstyrelsen meddelade »å rikets in- och utförsel af vissa hufvudsakliga varor», vore, särskildt i fråga om importen, mycket ofullständiga och dertill i saknad af alla värdeberäkningar, i följd hvaraf de för bedömandet af den finansiella ställningen länge varit så godt som värdelösa. Enligt hvad motionären erfarit, hade dock å vederbörligt håll åtgärder vidtagits att från och med innevarande års början väsentligt öka antalet af upptagna artiklar å såväl ut- som införselsidan. Fortfarande vore dock icke ifrågasatt, att uppgifterna om in- och utförda varuquantiteter skulle åtföljas af någon värdeberäkning, medan dock bifogandet af en sådan skulle vara af väsentlig betydelse för att vinna en öfverblick öfver handelsbalansen. I utlandet blefve ganska allmänt kort efter hvarje månads slut uppgifter offentliggjorda angående såväl in- som utförsel af hufvudsakliga varor jemte deras värden. Det stora gagnet deraf borde föranleda, att också i vårt land dylika snabba in- och utförselsrapporter åstadkommes, äfven om derpå någon kostnad måste nedläggas.

Med afseende på hvad motionären i denna punkt anført har utskottet satt sig i tillfälle att taga kännedom om hvad i Norge och utlandet i detta hänseende för närvarande publiceras.

Hvad då först *Norge* angår, införs i »Meddelelser fra det statistiske Centralbureau» dels för hvarje månad preliminära, specificerade uppgifter angående in- och utförsel af viktigare varor, omfattande omkring 40 proc. af införseln och omkring 70 proc. af utförseln, dels för hvarje kvartal utförligare redogörelser (omkring 75 proc. af införseln och omkring 95 proc. af utförseln). Till hvardera af dessa poster lägges dessutom en summa af öfriga varuslag, beräknad efter skilnaden under närmast föregående år mellan de i årsredogörelserna upptagna och de dersammastädes icke upptagna varuslagen. Uppgifterna afse såväl quantiteter som värden. För quantitetsöfversigterna nyttjas i kvartalsrapporterna vid värdeberäkningen för de varuslag, som äfven ingå i månadsrapporterna, medelpriset för ifrågavarande kvartal, men för öfriga varuslag medelpriset enligt föregående års handelsstatistik.

I *Danmark* utgifvas af dess statistiska byrå kvartalsöfversigter, omfattande alla viktigare varor, ordnade i grupper, men upp-

tagande endast kvantiteter. Dessutom utgifves dock en preliminär årsöfversigt, som omfattar såväl kvantiteter som värden, hvilken öfversigt utkommer i mars månad närmast efter det år, som uppgifterna afse.

I *Tyskland* utgifvas månadsrapporter, omfattande hela varuomsättningen, men upptagande endast kvantiteterna. Dessa månadsrapporter innehålla först ett generalsammandrag i alfabetisk ordning af de 43 olika varugrupper, i hvilka det tyska rikets handelsomsättning är uppdelad, upptagande förutom uppgifterna för redogörelsemånaden äfven öfversigt för de tre senaste åren från årets början till och med nämnda månads slut. Derpå följer den stora specialförteckningen, omfattande 925 nummer, specificerade under de ofvan omnämnda 43 hufvudgrupperna. Redogörelsen omfattar införsel och utförsel för hvarje särskildt land, dels för redogörelsemånaden, dels för tiden från årets början till och med redogörelsemånadens slut. Dessutom finnas särskilda för hvarje varuslag specificerade uppgifter angående in- och utförsel af spanmål och mjöl, för nederlagsrörelsen af samma varor, för grosshandelsprisen på spanmål m. fl. varor i utlandet m. m. — I månadsrapporten för sista månaden i hvarje kvartal finnas derjemte preliminära värden i jemna tusentals mark för hvar och en af de ofvan nämnda 925 underafdelningarne från årets början till och med kvartalets slut såväl för det löpande som för de två närmast föregående åren. Värdena beräknas med tillhjälp af föregående års värde-enheter, med undantag för några viktigare varuslag, angående hvilka särskilda enhetsvärden användas. — Månadsrapporterna utkomma omkring den 20 i månaden efter den, som utgifterna afse.

I *Storbritannien och Irland* utgifvas månadsrapporter, hvilka omfatta hela omsättningen och innehålla uppgifter om såväl kvantiteter som värden, hvilka senare afse det löpande året och erhållits genom s. k. deklARATION. För jemförelsens skull äro dels uppgifter för motsvarande månad under föregående år, dels uppgifter från årets början till och med redogörelsemånadens slut för så väl löpande som föregående år anförda. Varorna äro ordnade efter vissa hufvudgrupper, specificerade i underafdelningar; de viktigaste varorna äro fördelade på olika länder.

För *Österrike-Ungern* utgifvas månadsrapporter, omfattande hela varuomsättningen samt innehållande uppgifter angående såväl kvantiteter som värden. För en del viktigare varuslag

införskaffas särskilda enhetsvärden månatligen, för de öfriga användas föregående års värden; varorna äro fördelade efter länder. För jemförelsens skull äro dels uppgifter för motsvarande månad under föregående år, dels uppgifter från årets början till och med redogörelsemånadens slut för såväl löpande som föregående år anförda. Förutom dessa månadsrapporter utgifvas äfven sammandrag för första halfåret samt för hela året.

I *Italien* utgifvas månadsrapporter, omfattande hela varuutbytet och innehållande uppgifter angående såväl qvantiteter som värden, de senare enligt tullvärdekommissionernas senast afgifna värde-enheter. Till följd häraf användas för årets 11 första månader det näst föregående årets värden, för december månad åter det löpande årets, hvarvid i decemberrapporten de 11 föregående månadernas import- och exportvärden äfven finnas uppgifna enligt det löpande årets värdesättning. För de mera betydande varuartiklarne är fördelning gjord efter länen.

I *Nordamerikas Förenta Stater* utgifvas månadsrapporter, omfattande hela varuomsättningen samt innehållande uppgifter angående såväl qvantiteter som värden, de senare enligt förhållandena under det löpande året. Varorna äro fördelade efter hamnar, de viktigaste äfven efter länder.

Äfven i *Spanien, Grekland* och *Japan* utgifvas månadsrapporter, omfattande hela varuomsättningen eller större delen deraf samt innehållande uppgifter angående såväl qvantiteter som värden. De *nederländska* månadsrapporterna innehålla uppgift endast om qvantiteterna, de *egyptiska* deremot innehålla värdeuppgifter på alla varor, men qvantitetsuppgifter endast för de viktigare.

I vissa länder, såsom *Schweiz* och *Bulgarien*, utgifvas rapporter angående in- och utförsel endast qvartalsvis och innehålla uppgifter om såväl qvantiteter som värden.

Såsom af ofvanstående öfversigt framgår, utgifvas i nästan alla civiliserade länder redogörelser för de respektive ländernas in- och utförsel månadsvis eller åtminstone qvartalsvis, och innehålla dessa rapporter i regel uppgifter angående de in- och utförda varornas såväl qvantiteter som värden.

Hvad förhållandena i *Sverige* angår, utarbetas i kongl. generaltullstyrelsen för hvarje månad rapporter angående såväl införsel som utförsel, hvilka rapporter intill början af innevarande år omfattade 53 varuslag för införseln och 54 för utförseln.

Detta utgör, efter värde räknadt, omkring 80 % af utförseln, men endast omkring 50 % af införseln. Nämnda månadsrapporter började utgifvas år 1869 efter ett året förut upprättadt formulär, hvilket sedan undergått endast obetydliga förändringar. Då emellertid arten af Sveriges handelsomsättning med utlandet under de senast förflutna trettio åren undergått en genomgripande omgestaltning och de meddelade öfversigterna på grund häraf förlorat mycket i såväl fullständighet som tillförlitlighet, utarbetades under förra året i kongl. generaltullstyrelsen ett förslag till nya månadsrapporter, hvilket förslag öfverlemnades till kongl. kommerskollegium för erhållande af dess yttrande. Efter verkställd granskning af förslaget tillstyrkte sistnämnda embetsverk detsamma i hufvudsak, och med ledning af hvad sålunda i frågan förekommit har kongl. generaltullstyrelsen från och med innevarande år börjat utgifva nya månadsrapporter, hvori dels åtskilliga slag af varor, hvilka numera för vår handelsomsättning förlorat det mesta af sin betydelse, borttagits, dels andra varuslag, hvilka i vår tid börjat spela en viktigare rol, blifvit tillagda. Den första af dessa nya månadsrapporter, den för januari månad, utgafs i medlet af februari innevarande år. Densamma innefattar 84 varuslag för införseln och 70 varuslag för utförseln och upptagas, enligt en i kongl. generaltullstyrelsen gjord beräkning, i dessa nya månadsrapporter omkring 75 % af hela vår införsel och något mera än 90 % af hela vår utförsel, efter värde räknadt. Såsom förut omfattar införseln såväl direkt som från transitouplag tullbehandlade varor jemte uppläggningar på nederlag, men ej förtullningar derifrån; utförseln omfattar jemväl sådan från nederlag. Genom nämnda förhållanden skilja sig dessa rapporter från motsvarande tabell i den sedermera för hvarje år af kongl. kommerskollegium utgifna berättelse om vår utrikeshandel. Rapporterna lemna för öfrigt, likasom förut, för jemförelsens skull redogörelser för förhållandena under de fyra närmast föregående åren och innehålla fortfarande uppgifter om de upptagna varuslagens kvantiteter, men ej om deras värden.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har dock i kongl. generaltullstyrelsen fråga varit före angående lämpligheten att i de nya månadsrapporterna äfven utsätta värden på derstädes upptagna artiklar. Orsaken, hvarför detta ännu ej skett, låge dels i den ökade kostnad, ett dylikt tillägg skulle medföra, dels och hufvudsakligen deri, att för närvarande fråga vore väckt om att i sammanhang med

omorganiserandet af hela vår handelsstatistik söka införa en förändrad metod för värdesättningen, den s. k. deklarationsmetoden. Hos Kongl. Maj:t hvilade för närvarande ett förslag angående en dylik omorganisation, utarbetadt af numera aflidne presidenten i kongl. kommerskollegium Wærn och förre öfverdirektören i kongl. statistiska centralbyrån E. Sidenbladh, hvaröfver, på Kongl. Maj:ts befallning, kongl. kommerskollegium och kongl. generaltullstyrelsen afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande, sedan de i sin ordning infordrat yttranden från såväl samtliga länsstyrelser som äfven från handels- och sjöfartsnämnder, fabriksföreningar, enskilde köpmän och industriidkare, samt dessutom en representant för kongl. kommerskollegium och en för kongl. generaltullstyrelsen på offentligt uppdrag i Danmark och Tyskland tagit kännedom om derstädes använda handelsstatistiska anordningar, särskildt å de platser, der det s. k. värde-deklarations-systemet antagits. Öfver nyssnämnda förslag har äfven kongl. statistiska tabellkommissionen afgifvit underdånigt yttrande.

Ehuru sålunda uppmärksamheten redan är fäst på lämpligheten deraf, att äfven i de svenska månadsrapporterna angående in- och utförsel uppgifter om varornas värde intagas, anser sig utskottet dock böra hemställa, det Riksdagen ville uttala sig för önskvärdheten deraf, att, så snart ett nytt system för värdesättning blifver af Kongl. Maj:t fastställt, värdet af de i kongl. generaltullstyrelsens månadsrapporter upptagna varuslag måtte äfven i nämnda rapporter införas.

I senare delen af sin motion anser sig motionären böra påpeka, att enligt hans åsigt äfven en annan bristfällighet förefunnes med afseende på vår kunskap om landets ekonomi. På grund af den omsorg, som måste nedläggas på utarbetandet af de statistiska årsberättelser, hvilka ingå i serien »Bidrag till Sveriges officiella statistik», blefve dessa berättelser i regeln icke publicerade förrän omkring ett år efter det, till hvilket de hänförde sig, och stundom dröjde det, såsom fallet exempelvis plögade vara med befolkningsstatistiken och sparbanksstatistiken, inemot två år, innan berättelserna såge dagen. Häri läge en stor olägenhet, enär det utan kännedom om den allra närmaste tidens förhållanden, i den mån de i siffror kunna uttryckas, säkerligen vore så godt som omöjligt att vinna en tillförlitlig uppfattning af konjunkturerna och den ekono-

miska ställningen i allmänhet. Särskildt för Riksdagen vore det vid många frågors behandling af stor betydelse att ega tillgång till en lätt öfverskådlig framställning af det näst föregående årets viktigaste, för ekonomien belysande drag.

Väl vore det sant, fortsätter motionären, att i fråga om vissa förhållanden statistiska uppgifter redan nu temligen tidigt offentliggjordes, och han nämner exempel på några dylika. Men det vore, fortsätter han, med dessa uppgifter en väsentlig olägenhet, nemligen att de bragtes till offentligheten utan den ringaste yttre samhörighet, hvaraf följden blefve, att de ofta kastades undan, blefve obemärkta eller i alla händelser icke underkastades den jemförande granskning, hvarförutan en totalbild af de förhållanden, hvarom de skulle upplysa, icke stode att vinna. De borde dessutom äfven kompletteras med andra, nu endast i »Bidrag till Sveriges officiella statistik» temligen sent offentliggjorda uppgifter.

Motionären hänvisar till ett förslag, som af en artikelförfattare i 10:de häftet af *Ekonomisk Tidskrift* för år 1899 blifvit framställt angående utgifvande genom kongl. statistiska centralbyråns försorg af en ärligen utkommande serie, under titel »Preliminära statistiska meddelanden», hvilken publikation skulle utkomma under de första månaderna af hvarje år och alltid innefatta uppgifter, hvilka afsåge det närmast förflutna året. Denna publikation skulle enligt författarens förslag omfatta följande redogörelser: 1) sammandrag af Kongl. Maj:ts befallninghafvandes årsväxtberättelser; 2) folkmängden och folkmängdens förändringar; 3) sammandrag af länens markegångstaxor; 4) generalsammandrag öfver bevillningen af fast egendom och af inkomst m. m.; 5) registrerade aktiebolag; 6) införseln och utförseln af viktigare varuslag till kvantitet och värde samt införseln och utförseln totalvärden; 7) handelsflottan; 8) jernvägsstatistik; 9) telegrafkorrespondensen i riket; 10) insättningar och uttagningar i sparbankerna; samt 11) insättningar och uttagningar i postsparbanken. Utom nämnda redogörelser föreslår författaren eventuellt äfven meddelanden om utsökningsmål, konkurser m. m., som förtjenade att på samma sätt statistiskt behandlas. Till detta lägger motionären ytterligare sasom särskildt önskvärda tillägg redogörelser för insättningar och uttagningar å sparkasseräkning i enskilda banker och aktiebanker (samt solidariska folkbanker).

Med anledning af nämnda uppsats i *Ekonomisk Tidskrift* remitterade statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet det der-

sammastädes framställda, här ofvan antydda förslaget till chefen för kongl. statistiska centralbyrån för afgifvande af yttrande. Detta yttrande, hvilket i hufvudsak är afstyrkande, finnes infördt i 3:dje häftet af Ekonomisk Tidskrift för år 1900. Motionären anser dock de för afstyrkandet af förslaget förebragta skälen ej vara så tungt vägande, att de borde utan vidare komma frågan att falla i glömska, och han hemställer därför, att Riksdagen ville uttala sig för, att en publikation af ofvannämnda slag komme till stånd.

Visserligen utgifvas i flera länder preliminära statistiska meddelanden angående de ekonomiska företeelserna, för så vidt de kunna i tabellarisk form framställas ej blott å handelns och industriens, utan äfven å andra områden, men utskottet har sig ej bekant, att i något land någon eller några särskilda publikationer af det slag, motionären åsyftar, blifvit utgifna, och vågar därför ej yttra sig angående möjligheten af dylika publikationers åstadkommande inom den af motionären ifrågasatta tiden. Dock bör detta, enligt utskottets mening, ej utgöra något tillräckligt skäl att afvisa det af motionären framställda förslaget, hvars förverkligande skulle medföra ej obetydliga fördelar icke blott för Riksdagen vid utöfvandet af dess beskattningsrätt, utan äfven för en mängd enskilde industriidkare och affärsmän. Enligt hvad utskottet inhemtat, skulle en sådan publikation som den ofvan omtalade dock ej kunna åstadkommas utan extra kostnader, då för möjliggörandet af dess utgifvande inom kort tid efter slutet af det år, hvarje publikation skulle afse, åtskilliga särskilda åtgärder utan tvifvel finge vidtagas. Eftersom likväl frågan synes utskottet af obestriddig vikt, anser sig utskottet böra föreslå Riksdagen, att möjligheterna af förslagets realiserande måtte tagas i öfvervägande. Skulle en utredning gifva vid handen, att det kan förverkligas, lärer Kongl. Maj:t icke underlåta att till Riksdagen inkomma med de framställningar, som häraf kunna föranledas.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt såväl med afseende på den förra som den senare delen af här ifrågavarande motion, får utskottet härmed hemställa,

att Andra Kammaren ville för sin del besluta,
att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t dels

mätte uttala önskvärdheten deraf, att i de nu af kongl. generaltullstyrelsen utgifna månadsrapporterna angående Sveriges in- och utförsel af vigtigare varor, så snart Kongl. Maj:t fastställt nytt system för varornas värdesättning, mätte intagas ej endast, såsom nu, varornas kvantiteter, utan äfven deras värden, dels mätte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en utredning angående möjligheten utaf samt kostnaden för ett årligt utgifvande af preliminära statistiska meddelanden af i motionen antydt innehåll, samlade i en gemensam publikation.

Stockholm den 27 mars 1901.

På utskottets vägnar:

FRIDTJUV BERG.
